

М.В. Чорна, д-р екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

С.В. Глухова, канд. екон. наук (НТУ «ХПИ», Харків)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Визначено характерні особливості інноваційної діяльності, узагальнено галузеву специфіку діяльності будівельних підприємств, на основі чого обґрунтовано стратегічні напрями інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі.

Определены характерные особенности инновационной деятельности, обобщена отраслевая специфика деятельности строительных предприятий, на основе чего обоснованы стратегические направления инновационной деятельности предприятий строительной отрасли.

The characteristic features of innovative activity are certain, the branch specific of activity of building enterprises is generalized, on the basis of its strategic directions of innovative activity enterprises of building industry are reasonable.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Трансформаційні процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці, характеризуються наявністю та поглибленням кризових явищ. З огляду на це, першочерговим завданням підприємств будівельної галузі стає пошук шляхів раціоналізації та удосконалення своєї діяльності з метою забезпечення стійкого розвитку. Одним із найбільш оптимальних засобів реалізації цих напрямів є здійснення ефективної інноваційної діяльності. В умовах обмеженості ресурсів та мінливості зовнішнього середовища пріоритетними стають питання визначення основних стратегічних напрямів здійснення інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з особливостями розвитку підприємств будівельної галузі та її інноваційної діяльності є об'єктом досліджень багатьох провідних науковців, серед яких І.В. Вахович, Л.І. Дмитриченко, Ю.В. Орловська, Н.І. Верхоглядова, В.І. Торкатюк, Р.Б. Тянь [1–6] та ін. Незважаючи на плідну працю вчених, деякі питання і досі залишаються не вирішеними, а саме визначення стратегічних напрямків інноваційної діяльності враховуючи не лише специфіку будівельної галузі, а й особливості самої інноваційної діяльності.

Мета та завдання статті. Метою статті є обґрунтування стратегічних напрямів інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: визначено особливості інноваційної діяльності, узагальнено галузеву специфіку будівельних підприємств, систематизовано стратегічні напрями інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічні напрями розвитку інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі повинні синтезувати в собі особливості самої інноваційної діяльності та галузеву специфіку будівельних підприємств.

Тому, в першу чергу, доцільно визначитися із специфікою інноваційної діяльності. У попередніх дослідженнях авторів [7, с. 187] обґрунтовано сутність інноваційної діяльності як діяльності зі створення, впровадження та комерціалізації наукових розробок, яка за умов принципової новизни результату та випередження конкурентів у часі забезпечує інноватору надприбутки та надає монопольне положення на певний період часу. При цьому її характерними особливостями є:

- цільова спрямованість інноваційної діяльності (отримання максимального прибутку);
- варіативний розподіл отримання результату (кінцевий результат – інновація або удосконалений продукт);
- обмеженість досягнення цілей обов'язковою умовою (найповніше задоволення потреб споживачів);
- складність та багатоступінь інноваційної діяльності;
- дуалістичний характер отримання результатів у часі (статичний та динамічний результати).

Форми прояву інноваційної діяльності та пріоритетність її особливостей безпосередньо залежать від галузі, в якій вона здійснюється. Тому доцільно також визначити специфічні особливості галузі будівництва. Для цього необхідно визначитися із сутністю та змістом самого поняття «будівництво». Нормативно-законодавча база України [8, статті 23; 9] визначає будівництво як процес: здійснення нового об'єкта будівництва (житлового або промислового призначення); реконструкції, реставрації або розширення існуючих об'єктів; організації комплексної забудови території.

В енциклопедично-довідниковій літературі [10, с. 141] окрім зазначених, наведені також підходи до трактування «будівництва» як: переносного значення створення певних суспільних відносин, суспільного ладу, нових форм управління організації праці; науки про спорудження будов; частини загальної техніки, що охоплює правила конструкції, обчислення й досліди для виконання різного виду будов.

Таким чином, «будівництво» можна розглядати як безпосередній процес зі зведення чи реконструкції будівель та споруд, так і комплексну економічну діяльність, що включає в себе не лише будівельні процеси, а й наукову та дослідну діяльність.

Дослідження наукових праць фахівців у галузі будівництва І.В. Вахович, Л.І. Дмитриченко, Ю.В. Орловської, Н.І. Верхоглядової, В.І. Торкатюка, Р.Б. Тяна, А.Ф. Гойка та ін. [1–6, 11] дозволило виділити та систематизувати особливості даної галузі з позиції майже всіх аспектів діяльності підприємства, а саме: технології виробництва, обліку витрат, ціноутворення, управління ресурсами.

Підкреслимо, що будівництво – дуже чутливий показник стану економіки країни. Так, фаза підйому в економіці найперше відчувається саме у будівництві, бо швидко збільшуються капіталовкладення в основні фонди, зростання рівня життя населення відбивається на розширенні житлового й соціально-культурного будівництва. У фазах спаду й кризи темпи падіння обсягів будівництва чи не найбільші серед інших галузей народного господарства [11].

Аналіз фахових наукових джерел [6, с. 109; 11, с. 23; 12, с. 204–205; 13, с. 23] виявив коло специфічних особливостей функціонування підприємств будівельної галузі: скорочення обсягів діяльності та фінансування будівельної галузі внаслідок світової економічної кризи; низький рівень рентабельності будівельних підприємств; значна зношеність основних засобів, яка спричинена скороченням інвестицій у дану галузь; низька культура будівельно-монтажних робіт; низька якість будівництва через існування ремонтно-будівельних, екологічних та соціальних проблем.

При цьому науковці Б.О. Литвин, Л.В. Беззубко, Р.І. Грінченко, Ю.О. Суркова [13, с. 23; 14, с. 8; 15, с. 88; 16, с. 103] зазначають, що вирішення даних проблем полягає в активізації інноваційної діяльності будівельних підприємств за наступними напрямками: підвищення конкурентоспроможності; зниження собівартості будівельної продукції; скорочення термінів будівництва; удосконалення організаційної структури будівельних підприємств; зниження матеріало- та енергомісткості; підвищення екологічної безпеки будівництва, енергозбереження.

Таким чином, коло проблем, які сьогодні існують у будівельній галузі, можна систематизувати за характером їх прояву, а саме: економічні, технічні, соціальні та екологічні. При цьому підкреслимо, що дані проблеми за своїм змістом є спорідненими з функціями, які виконує будівельна галузь. Тобто, можна зробити висновок, що існування зазначених проблем перешкоджає галузі в повному обсязі виконувати свої функції, що тим самим уповільнює не лише розвиток самої галузі, а й всіх сфер національного господарства в цілому. Тому інноваційна діяльність повинна спрямовуватись на вирішення проблем за кожним з напрямків та забезпечувати оптимальне виконання всіх функцій будівельної галузі.

Грунтуючись на сучасних особливостях функціонування галузі будівництва, шляхах активізації інноваційної діяльності та обґрунтованій раніше її специфіці, можна виділити основні напрямки здійснення інноваційної діяльності будівельних підприємств, що визначаються цільовим спрямуванням інновацій (рис.), а саме: технологічний, економічний, соціальний та екологічний, цільовим спрямуванням яких є вирішення відповідних сучасних проблем.

Рисунок – Стратегічні напрями здійснення інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі

Галузеві особливості, сучасні проблеми функціонування, а також напрями інноваційної діяльності в будівництві зумовлюють особливості здійснення інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі (табл.).

Таблиця – Особливості інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі

Специфіка підприємств будівельної галузі	Особливості інноваційної діяльності
Тривалий операційний цикл	Тривалий життєвий цикл інновацій
	Довготривалий ефект від здійснення інноваційної діяльності в часі, розподіл його в часі
	Підвищений ступінь ризикованості інноваційної діяльності
Значна капіталомісткість	Залучення ресурсів сторонніх осіб для здійснення інноваційної діяльності: інвестори, кредитори, споживачі
Складність виробничих зв'язків	Масштабність та дифузійність результатів інноваційної діяльності
Структура операційного циклу	Формування попиту на інноваційну продукцію відбувається до її створення та реалізації
	Споживач інноваційної продукції визначений до початку процесу створення та реалізації інновації

Ураховуючи функції будівельної галузі, а також сучасні умови розвитку економіки, які виявляються в обмеженості ресурсів та фінансових можливостей як інноваторів, так і споживачів інноваційної будівельної продукції, зазначимо, що забезпечення додаткової маси прибутку та монопольного положення протягом певного періоду часу має досягатися, в першу чергу, за рахунок максимального задоволення потреб споживачів, у тому числі створення та реалізації інноваційної будівельної продукції соціальної спрямованості. У цьому випадку отримання додаткової маси прибутку забезпечуватиметься підвищеним попитом та масштабом споживання, що, у свою чергу, забезпечить стійку домінуючу ринкову позицію підприємству на ринку.

З цієї позиції метою здійснення інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі є забезпечення монопольного положення на ринку та отримання додаткової маси прибутку від реалізації інноваційної будівельної продукції промислового та цивільного призначення шляхом найповнішого задоволення потреб споживачів, у тому числі інноваційною будівельною продукцією соціального призначення.

Висновки. Таким чином, стратегічними видами інновацій підприємств будівельної галузі є технологічні, організаційні (економічні), соціальні та екологічні.

Стратегічні напрями інноваційної діяльності в будівництві, а також авторське бачення сутності поняття «інноваційна діяльність» дозволяють визначати інноваційну діяльність будівельного підприємства як діяльність зі створення, впровадження та комерціалізації наукових розробок, спрямованих на оптимізацію технологічного процесу, підвищення інвестиційної привабливості будівельного підприємства, максимальне задоволення споживачів та/або підвищення екологічної безпеки будівництва, яка за умов принципової новизни результату та випередження конкурентів у часі забезпечує підприємству надприбуток та надає монопольне положення на певний період часу.

Список літератури

1. Вахович І. В. Система економічних методів оптимізації будівництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук, 08.07.03 / І. В. Вахович. – Київ, 2004. – 16 с.
2. Дмитриченко Л. І. Особливості розвитку будівельної індустрії в Україні / Л. І. Дмитриченко, О. Д. Матвієнко // Проблемы развития внешне-экономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2008. – № 3. – С. 944–947.
3. Орловська Ю. В. Системний вплив просторово-кластерних утворень в будівництві на соціально-економічний розвиток регіону / Ю. В. Орловська, Н. І. Верхоглядова, О. О. Зайченко // Економічний простір. – 2008. – № 20 (2). – С. 5–13.
4. Верхоглядова Н. І. Теоретичні основи управління конкурентостійкістю будівельного підприємства / Н. І. Верхоглядова, О. Є. Россіхіна // Економічний простір. – 2009. – № 29. – С. 136–149.
5. Торкатюк В. И. Концессионные схемы реализации инвестиционных проектов в жилищно-коммунальном хозяйстве / В. И. Торкатюк // Коммунальное хозяйство городов. – 2006. – № 73. – С. 98–103.
6. Тяг Р. Б. Сучасний стан будівельного ринку України і заходи щодо його стабілізації в умовах світової фінансової кризи / Р. Б. Тяг, М. Ф. Іванов, І. В. Грищенко // Економіка будівництва і міського господарства. – 2009. – Т. 5. – № 2. – С. 107–112.
7. Глухова С. В. Дослідження сутності та взаємозв'язку понять «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» / С. В. Глухова // Вісник Сумського державного університету. – 2010. – № 1. – С. 184–188.

8. Закон України «Про планування та забудову територій» № 1699-III від 20.04.2000р. з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1699-14>>.

9. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. Затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 26 грудня 2005 р. № 375, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Правовий портал НаУ. – Режим доступу : <<http://zakon.nau.ua/doc/?code=va375202-05>>.

10. Новий тлумачний словник української мови : В 3-х т. / Укл. : В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : Аконіт, 2001. – Т. 1. – 926 с.

11. Принципи планування виробничої програми будівельного підприємства і методи нормування її параметрів : монографія / А. Ф. Гойко [та ін.] ; під ред. А. Ф. Гойко. – К. : КНУБА, 2007. – 56 с.

12. Соха Ю. І. Формування будівельного ринку в Україні / Ю. І. Соха, К. В. Процак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009. – № 640. – С. 203–207.

13. Литвин Б. О. Оцінка ефективності розвитку будівельного виробництва / Б. О. Литвин // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 3 (19). – С. 22–25.

14. Беззубко Л. В. Інноваційний потенціал будівництва / Л. В. Беззубко // Будівництво України. – 2008. – № 7. – С. 8–11.

15. Грінченко Р. І. Відмінні особливості залучення інвестицій у будівництво житла в Україні через фонди фінансування будівництва / Р. І. Грінченко // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 1. – С. 87–90.

16. Суркова Ю. О. Проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку у вітчизняному будівельному комплексі / Ю. О. Суркова // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 99–110.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Чорна, С.В. Глухова, 2012.

УДК 004.738.5;339.176

Н.С. Краснокутська, д-р екон. наук

Н.С. Кардовська

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПРОДАЖАМИ В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІ

Розроблено теоретичні положення управління продажами в інтернет-магазині з позицій системного підходу; визначено основні процеси та функції, що становлять зміст управління продажами в інтернет-магазині.